

3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010. – Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 2010, № 40, ст.527.

5. Міжнародне право: Навч. посібник / За ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.

6. Назаренко О. А. Співвідношення Конституції та міжнародних договорів України // Часопис Київського університету права. – 2005. – № 3. – С.90-96.

7. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник. / Пер. з рос. – Х.: Консум, 2006. – 656 с.

Марцева І. С.

студент, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

ДЕПОЗИТАРІЙ – «ПОШТОВА СКРИНЬКА» ЧИ РЕАЛЬНИЙ ЗАСІБ ВПЛИВУ НА НАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Досить часто складається враження, що депозитарій відіграє другорядне значення, не виконує активних дій, а розуміння функцій депозитарію виражається лише в зберіганні оригіналів міжнародно-правових договорів. Проте, не можна не відмітити важливості даного інституту, адже саме депозитарій міг би стати механізмом забезпечення належного виконання міжнародно-правових договорів.

«Термін «депозитарій» має давню історію та походить латинського «*depositarius*», що означає – зберігач, охоронець» [4]. «Депозитарій – визначена учасниками переговорів держава (або міжнародна організація), в обов’язки якої входить зберігання оригіналу тексту договору і всіх приналежних до нього документів, а також виконання пов’язаних з цим функцій» [4, с. 42]. «Віденською конвенцією визначено, що функції депозитарію носять міжнародний і представницький характер, і його обов’язком є діяти неупереджено при здійсненні відповідних функцій [5].

Статтею 77 Віденської конвенції про право міжнародних договорів визначено основні функції депозитарію, деталізувати які ми не будемо, а розглянемо можливі варіанти розширення цих функцій та їх вплив на реалізацію міжнародних договорів.

Необхідно звернути увагу, що Віденською конвенцією про право міжнародних договорів передбачені лише основні функції депозитарію. «Іншими словами можна сказати, що сторони, які до-

мовляються між собою, можуть доручити депозитарію виконання й інших функцій. Він зобов'язаний слідкувати за тим, щоб підписи, застереження відповідали договору або статтям Віденської конвенції, а в разі необхідності – доводити свою думку до відома відповідної держави. На Віденській конференції була зроблена пропозиція наділити депозитарій правом перевіряти відповідність застережень відповідно до міжнародних багатосторонніх договорів. Але ця пропозиція була відхилена. Тільки в тому випадку, якщо договір забороняє будь-які застереження, депозитарій відхиляє будь-які документи, що містять застереження. У випадку суперечки депозитарій доводить їх до відома інших зацікавлених держав. В цілому відповідні положення мають бути засновані на тому, що депозитарій не наділений компетенцією судити або визначати справи, що витікають із реалізації ним своїх функцій» [1, с. 169-170].

«У випадку непогодження учасників із думкою депозитарію, останній доводить всі факти, що відносяться до справи, до відома всіх учасників договору, яким і належить право остаточно вирішити дану суперечку. Проте, слід зазначити, що в історії зустрічались випадки, коли депозитарій все ж таки намагався самостійно оцінити певну ситуацію. Так, прикладом може бути випадок, пов'язаний із ратифікаційною грамотою ФРН до Московського договору про заборону випробування ядерної зброї в атмосфері, космічному просторі і під водою. Міністерство закордонних справ СРСР 28 листопада 1964 року заявило, що, оскільки в ратифікаційній грамоті ФРН містяться положення про розповсюдження урядом ФРН дії договору на Західний Берлін, така ратифікаційна грамота не може бути прийнята на зберігання СРСР як депозитарієм договору, у зв'язку з тим, що вона складена із порушенням загальноприйнятих норм міжнародного права» [4, с. 42-49].

«Хоча виконання функцій депозитарієм не передбачає прийняття концепції «поштової скриньки». Депозитарій вправі і зобов'язаний виконувати певні активні дії (визначати, чи відповідають підписи, акти про ратифікацію, застереження положенням відповідного договору)» [3, с. 276]. Проте на мою думку, перелік цих функцій можна було б значно розширити, а сам депозитарій міг би стати реальним механізмом забезпечення належного виконання міжнародних договорів, адже саме він безпосередньо пов'язаний з учасниками договору, обізнаний в конкретних його особливос-

тях. Очевидно, що суверенітет будь-якої з держав ні в якому разі не може бути обмежений, проте в контексті виконання певного міжнародного договору депозитарій не буде обмежувати його, адже погодившись укласти цей договір, держава зобов'язалась виконати його належним чином, вона сама обрала депозитарій, тому, цілком логічно, наділити його наглядовою функцією. Так, це був би досить ефективний механізм впливу на держав – учасників, по – перше, наявність наглядової інституції стимулювала б учасників договору до вчасного та належного виконання, ратифікації договору, зменшила б низку спірних питань пов'язаних із застереженнями до міжнародних договорів; по – друге, наявність таких повноважень дасть змогу якісно регулювати відносини, що виникають з приводу укладення та виконання міжнародних договорів.

Пропоную наділити депозитарій наступними функціями: 1) можливість здійснення висновків стосовно відповідності ратифікаційних грамот нормам міжнародного права та безпосередньо положенням договору; 2) можливість здійснення висновків стосовно правомірності застережень до міжнародного договору; 3) можливість неприйняття чи відхилення ратифікаційних грамот та застережень, у разі їх невідповідності договору чи нормам міжнародного права;

Таким чином, дані функції не полягають в їх дорадчому характері, а пов'язані з наданням юридично значущих висновків, аналізом конкретних фактів, реально враховуються при вирішенні тих чи інших питань, та тягнуть за собою певні юридичні наслідки. Проте, все ж таки такі рішення можуть скасовуватись спільно усіма учасниками договору та оскаржуватись в судових органах. Проте для початку вищезазначені положення слід застосовувати за згодою сторін, а при позитивних результатах, в подальшому закріпити у Віденській конвенції.

При реалізації відповідних положень може виникнути проблема у занадто широких повноваженнях депозитарію. Так, наприклад, держава – депозитарій могла б використовувати дані їй повноваження з певною вигодою для себе. Тут слід відмітити про те, що положення Віденської конвенції про неупереджене виконання функцій депозитарієм, діятимуть так само, а тому будуть реальною вимогою для держави – депозитарію. З іншого боку, як уже зазначалось, не виключається можливість скасування чи обмеження певних дій депозитарію за спільною згодою учасників договору.

Не менш важливим моментом є те, що зазначені вище функції депозитарію все ж таки не передбачають санкцій, адже їх основним змістом залишається лише нагляд за відповідністю належних документів положенням міжнародного договору.

Отже, завдяки депозитарію зберігаються автентичні міжнародні договори, розробляються їх переклади та завіряються відповідні копії. До того ж, окрім таких досить формальних дій, депозитарій запобігає суперечкам між державами з приводу розбіжностей чи можливих маніпуляцій стосовно змісту оригіналу договору. Проте, депозитарій має досить обмежену кількість функцій, і хоча Віденська конвенція зазначає їх лише як основні, досить рідко, коли йому надають ширше коло повноважень. Так, саме депозитарій є досить вдалою конструкцією для реалізації наглядової функції за відповідністю документів, приналежних до договору, нормам міжнародного права та положенням самого договору.

Література:

1. Бекашев К. А. Международноепубличное право. Учебник. / Под ред. К. А. Бекашева. – М.: «ПРОСПЕКТ», 1999. – с.169-170
2. Кудрявцев В. Н. Курс международного права. В 7-ми т. Т.4. Отрасли международного права. – М.: Наука, 1990. – с. 42-49
3. Лукашук И. И. Современное право международных договоров. Т. II. Действие международных договоров. – «Волтерс Клувер», 2006. – с. 276-296
4. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 1998. Режим доступу: [<http://cyclop.com.ua/content/view/330/43/>]
5. Віденська конвенція про право міжнародних договорів. Режим доступу: [<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.3139.3&nobreak=1>]

Гончар Л. В.

студент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗВИЧАЙ ЯК ДЖЕРЕЛО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

У міжнародно-правовій науці та практиці питання про перелік джерел міжнародного права залишається дискусійним. Дослідженням міжнародно-правового звичаю, у тому числі проблеми його співвідношення з міжнародним договором в різний час займалися